

Un Le Carré furiós

L'exespia britànic David Cornwell, que signa les seves novel·les com a John Le Carré, torna a dur una ficció a l'Àfrica després d'«El jardiner constant», una història plena de conflictes reals que indignen l'autor • Quim Aranda

Narrativa

La cançó dels missioners

John Le Carré

Traducció: Jordi Cussà
Edicions 62
Barcelona, 2006

La vintena novel·la de John Le Carré (1931) és una petita *pièce bien faite*, molt *bien faite*, en realitat, que enllaça, directament, amb els primers treballs de l'escriptor pel que fa a la forma en què ha estat elaborada –*Trucada per al mort i L'espia que va sorgir del fred*–, però amb algunes diferències fonamentals: és la primera vegada que l'autor es deixa seduir per la narració en primera persona; és la primera vegada que el seu treball presenta només un punt de vista; no hi ha narrador omniscient; no hi ha grans escenaris, ni multitud de personatges; tampoc hi ha més salts temporals que aquells que desencadena la memòria del narrador. L'acció estricta es concentra en cinc dies, del juliol del 2005, en un Londres tot just sacsejat pels atemptats al metro i a un autobús, i en una illa del mar del Nord de nom desconegut.

Pel que fa al tema, la novel·la aprofundeix en les habituals preocupacions d'aquest escriptor –la corrosió a què sotmeten els homes el secret i la traïció, la hipocresia del poder i l'acostumada doble agenda que practica Occident– que, amb el pas dels anys, s'ha convertit en una referència ineludible per entendre el món de finals del segle XX i principis del XXI; per copsar la complexitat i les veritables claus de les relacions internacionals i com hi influeixen factors humans –obligada referència a Graham Greene, si se'm permet–, tals com ara la fidelitat, l'ambició i/o també l'amor.

Le Carré torna a l'Àfrica, encara que a diferència del que passava a *El jardiner*

constant (2001) –més que un thriller pròpiament dit, l'aventura de Justin Quayle era una gran història d'amor–, en aquesta ocasió el maltractat continent és només –però no és poc– el paisatge de fons, l'excusa: en concret, el Congo, un territori en guerra permanent els darrers deu anys i ara en disputa per causa de les seves reserves de minerals estratègics –coltan– i la importància que aquests tenen per a indústries tan rendibles com ara la telefonia mòbil i els jocs de videoconsoles.

L'esmentat Graham Greene hi és com a referència literària, i també Kypling, i tanmateix Joseph Conrad, més explícit encara, ja que l'epígraf del llibre pertany a *El cor de les tenebres*. El protagonista i narrador, Bruno Salvador, un mestís, de pare irlandès i mare congolena, catòlic de formació però protestant pel que fa a la seva actitud davant la vida encara que no en sigui conscient, es fica de ple en el cor de les tenebres. Hi accedeix gràcies a la seva feina: traductor d'idiomes com el swahili i altres parles del Congo oriental i la regió dels grans llacs.

Gràcies a la seva privilegiada posició, Salvador s'adonará, durant el decurs d'una clandestina i conspirativa reunió en què intervé com a intèrpret, de com Occident tracta d'espoliar els recursos naturals del Congo i com, per fer-ho, un misteriós Sindicat no dubta a planejar una guerra, ni que sigui petita, una més, en un país destruït pels conflictes bèl·lics. Salvador haurà d'optar entre agafar els diners i continuar la seva pertinença a temps parcial al Servei, l'espionatge britànic, o bé comprometre's amb una causa justa. Ara sí, com li succeïa a Quayle a *El jardiner constant*, com escriu Bruno Salvador, en tant que “faig l'amor amb la revolució”, l'amor esdevé decisiu a l'hora de triar una o una altra opció: el sacrifici, re-

cordat com a petita salmòdia en la cançó dels missioners que dona títol al llibre.

El lector no britànic de la novel·la –o aquell no familiaritzat amb alguns fets interns del Regne Unit– s'hi pot acostar, senzillament, com ho faria davant d'un presumible *best seller* internacional de denúncia, escrit per un autor compromès amb el seu temps i amb la llibertat de tots els homes. El britànic, a més de les esmentades referències literàries que pot o no tenir presents, també hi podrà llegir algunes crítiques molt punyents contra la *foreign policy* de Tony

Blair –ja carregava, també, a *Amics absoluts*, l'anterior novel·la–, contra el paper que exerceixen els mitjans de comunicació, contra el racisme latent en què viu el país, un tema, aquest, fins ara no present en l'obra de John Le Carré.

A punt de fer 75 anys, David Cornwell, veritable nom de l'exespia, es mostra en plena forma, disposat a combatre, en la mesura de les seves forces, les injustícies del món. Ell, a través de Bruno Salvador, es mostra molt furiós per tot el que observa en el seu retorn a l'Àfrica des que va donar vida al també idealista i ingenu Justin Quayle.

El novel·lista britànic John Le Carré ha escrit una nova obra molt crítica amb una sèrie de conflictes de l'àmbit internacional. GUIDO MANUILO / EFE

Sense esperança

Lluís-Anton Baulenas

Els darrers llibres de Le Carré no donaven esperança al lector: el món és podrit, l'agafis per on l'agafis (Panamà, el Caucas, la vella Europa, l'Àfrica...). Molt més podrit que a l'època d'en Smiley, quan, finalment, tot era qüestió d'una dialèctica simple de bons i de dolents. Ara, el món és més complex. I sobretot, global i despietat. El missatge d'en Le Carré és senzill: la vida només té sentit a nivell individual. El millor és no bellugar-te, no barrejar-te amb els grans afers i, encara menys, amb els polítics. T'hi enllardaràs. La merda t'arribarà al nas. No hi ha espai, doncs, per als ideals, per als valors antics. Més que antics, passats (per exemple, l'amor als valors encarnats per la pàtria).

Què aporta de nou *La cançó del missioner*, doncs? D'entrada, el retorn a la senzillesa estructural i narrativa: a diferència d'*Amics absoluts* i *El jardiner constant*, novel·les llargues i complexes, aquí s'explica una sola cosa i es fa d'una manera clara i directa. A més, l'acció passa en molt poc temps. Un mestís, fill de britànic i congolès, especialista en llengües del Congo, és requerit pels serveis d'intel·ligència de sa majestat com a intèrpret per a una reunió d'alt secret. En joc, teòricament, hi ha la possibilitat d'instaurar una democràcia estable al Congo. Hi intervenen interessos comercials, certament, però també la sincera voluntat de revertir la immensa riquesa d'aquell país gegant en la millora de la qualitat de vida de la gent. L'individu, curiós, malfiat, descobreix el que no hauria hagut de descobrir (incloent-hi les pròpies arrels). Per no mostrar el pastís argumental, direm que el que troba sense voler-ho és la certificació de la hipocresia occidental (i britànica en particular), que no hi ha un pam de net, que tot és fals, començant pels mateixos africans, als quals no els importa la possibilitat de guerres i patiments per a la seva gent. El que també troba –i això és particularment feridor– és que tot el seu imaginari britànic se'n va a can Pistraus.

La cançó del missioner no segueix de prop tot el procés que planteja, no va darrere els detalls de la missió desestabilitzadora al Congo, no ens explica els fets. Un cop establerts, gira el focus de la càmera cap al protagonista, cap a la immensa decepció d'aquest pobre diable mestís enmig d'una societat britànica poruga i racista. I ens explica la seva aniquilació sense problemes, pobra formiga, mig blanca, mig negra, que escolta allò que no hauria hagut d'escoltar mai. Tot i ser una novel·la política més del Le Carré dels darrers temps, és, pel seu plantejament, una de les més humanes i colpidores.